

เทคโนโลยีเพื่อเริ่มต้นฤดูกาลผลิตใหม่ ปี 2564 : มังคุด (ตอนที่ 2)

เรียบเรียงโดย

ชมภู จันท์

นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกดอกของมังคุด

ก่อนที่จะเข้าฤดูกาลชักนำให้มังคุดออกดอก เกษตรกรต้องมีความรู้และความเข้าใจถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกดอกของมังคุด ในที่นี้ขอกล่าวถึงการออกดอกของมังคุดในภาคตะวันออก ซึ่งการพัฒนาการของมังคุดที่ปลูกในภาคตะวันออกในรอบปี ในด้านการเจริญเติบโตทางด้านกิ่งก้านสาขา การออกดอก การติดผล การพัฒนาการของผล และคุณภาพของผลผลิต พบว่า หลังจากการเก็บเกี่ยวผลผลิต ต้นมังคุดจะมีการแตกใบอ่อน 1-2 ครั้ง ขึ้นอยู่กับปริมาณการแตกใบอ่อนครั้งแรก หากมีการแตกใบอ่อนปริมาณมากแล้ว ก็จะไม่มีการแตกใบอ่อนครั้งที่สอง ความซ้ำเร็วของการแตกใบอ่อนขึ้นอยู่กับสภาพความสมบูรณ์ต้น หากต้นใดมีความสมบูรณ์ต่ำ ก็แตกใบอ่อนช้า หากสามารถจัดการให้ต้นมังคุดแตกใบอ่อนได้ในระหว่างเดือนสิงหาคม - กันยายน ใบอ่อนชุดสุดท้ายนี้จะมีพัฒนาการจนเป็นใบแก่ พร้อมทั้งจะได้รับการชักนำให้เกิดตาดอกได้ทันที เนื่องจากเป็นช่วงที่มีสภาพแห้งแล้งเกิดขึ้นตามฤดูกาล และสามารถชักนำให้ออกดอกได้ในเดือนธันวาคม โดยมีการจัดการน้ำที่ถูกต้องและเหมาะสม ทำให้สามารถเก็บเกี่ยวผลได้ในช่วงเดือนเมษายน - พฤษภาคม ซึ่งเป็นช่วงเวลาก่อนที่จะเข้าสู่ฤดูฝนในภาคตะวันออก โดยผลผลิตส่วนใหญ่จะเก็บเกี่ยวได้ก่อนที่จะเข้าสู่ฤดูฝน ซึ่งผลผลิตที่เก็บเกี่ยวในช่วงก่อนฝน พบว่า มีเปอร์เซ็นต์ผลที่เกิดเนื้อแก้ว และยางไหลน้อยกว่า 10 เปอร์เซ็นต์ ในขณะที่เก็บเกี่ยวในช่วงฤดูฝน จะพบว่าเปอร์เซ็นต์ผลที่เกิดอาการเนื้อแก้วและยางไหลสูงถึง 35 เปอร์เซ็นต์ ดังนั้นหากไม่สามารถจัดการให้แตกใบอ่อนได้ในช่วงเวลาดังกล่าว จะทำให้การออกดอกล่าช้า และการเก็บเกี่ยวผลผลิตล่าออกไปด้วย จนอยู่ในช่วงที่มีฝนชุก ผลผลิตที่ได้จะมีเปอร์เซ็นต์การเกิดเนื้อแก้วและยางไหลมากขึ้น

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกดอกของมังคุด แบ่งออกได้เป็น 2 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยภายใน คือ

1.1 อายุของตาดอก อายุของตาดอกมีส่วนเกี่ยวข้องกับช่วงเวลาในการออกดอก ดังนั้นจึงต้องมีการจัดการให้ต้นมังคุดมีการแตกใบอ่อนอย่างน้อย 1 ชุด ในช่วงเวลาที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ เพื่อให้ตาดอกมีอายุที่เหมาะสม คือ ไม่น้อยกว่า 9 สัปดาห์ และไม่มากกว่า 15 สัปดาห์ เพราะอาจทำให้มีการแตกใบอ่อนได้อีกครั้งในช่วงปลายฤดูฝน ทำให้ชักนำให้ออกดอกได้ยาก สำหรับในภาคตะวันออก มังคุดควรมีการแตกใบอ่อนระหว่างเดือนสิงหาคม - กันยายน โดยเมื่อมีช่วงแล้งประมาณปลายเดือนตุลาคมตาดอกชุดนั้นจะมีอายุไม่น้อยกว่า 9 สัปดาห์ และไม่มากกว่า 15 สัปดาห์

ในกรณีที่มีมังคุดมีการแตกใบอ่อนเร็วเกินไป เช่น แตกใบอ่อนระหว่างเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม เมื่อถึงช่วงแล้ง ตายอดเหล่านั้นจะมีอายุมากกว่า 15 สัปดาห์ หากในระหว่างที่กำลังชักนำให้เกิดตาดอกโดยการปล่อยให้มังคุดเกิดความเครียดจากการขาดน้ำ แต่ยังไม่ถึงจุดที่เครียดรุนแรงแล้วเกิดมีฝนตกในปริมาณเกินกว่า 20 มิลลิเมตร ตายอดของมังคุดต้นนั้นอาจเกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นตาใบ แทนที่จะเป็นตาดอก ทำให้การออกดอกล่าช้าออกไปอีก ดังนั้นการจัดการกระตุ้นใบอ่อนในเวลาที่เหมาะสม จะช่วยให้ช่วงเวลาการออกดอกของมังคุดแน่นอนขึ้น

1.2 *สภาพความพร้อมต้น* ต้นมังคุดที่พร้อมในการชักนำให้ออกดอกจะต้องมีความสมบูรณ์ต้นสูง ซึ่งสามารถสังเกตได้จาก ต้นมังคุดมีใบดก หนาแน่นเต็มต้น ใบมีสีเขียวสดใส ขนาดใบใหญ่สมบูรณ์ แผ่นใบแผ่กว้าง ไม่มีร่องรอยการทำลายของโรคหรือแมลง หรือมีน้อย ดังนั้นเพื่อให้ได้ใบในลักษณะดังกล่าวข้างต้น เมื่อมังคุดมีการแตกใบอ่อน จะต้องมีการจัดการรักษาใบอ่อนชุดนั้นให้อยู่ในสภาพดีร่วมกับการจัดการปุ๋ยที่เหมาะสม เพื่อสร้างความสมบูรณ์ต้นมังคุดให้ได้ในระดับสูง

2. *ปัจจัยภายนอก* ซึ่งในที่นี้ คือ **สภาพแวดล้อม** เนื่องจากมังคุดเป็นพืชที่มีระบบรากลึก (60-90 เซนติเมตร จากผิวดิน) มักนิยมปลูกในที่ลุ่ม ดินเนื้อละเอียดที่มีการอุ้มน้ำสูง โดยทั่วไปสภาพแวดล้อมที่ต้องการเพื่อชักนำให้เกิดตาดอก คือ ช่วงแล้งที่ต่อเนื่องกันอย่างน้อย 20-30 วัน หลังจากฝนหยุดตกครั้งสุดท้าย เพื่อให้ต้นมังคุดเกิดความเครียดเนื่องจากการขาดน้ำ (water stress) ภายใต้อุณหภูมิต่ำกว่า 30 องศาเซลเซียส จะมีการเปลี่ยนแปลงของระดับสารควบคุมการเจริญเติบโตภายในต้น และชักนำให้เกิดตาดอก

ภาพที่ 1 ตายอดของมังคุดอายุมากกว่า 9 สัปดาห์ พร้อมออกดอก